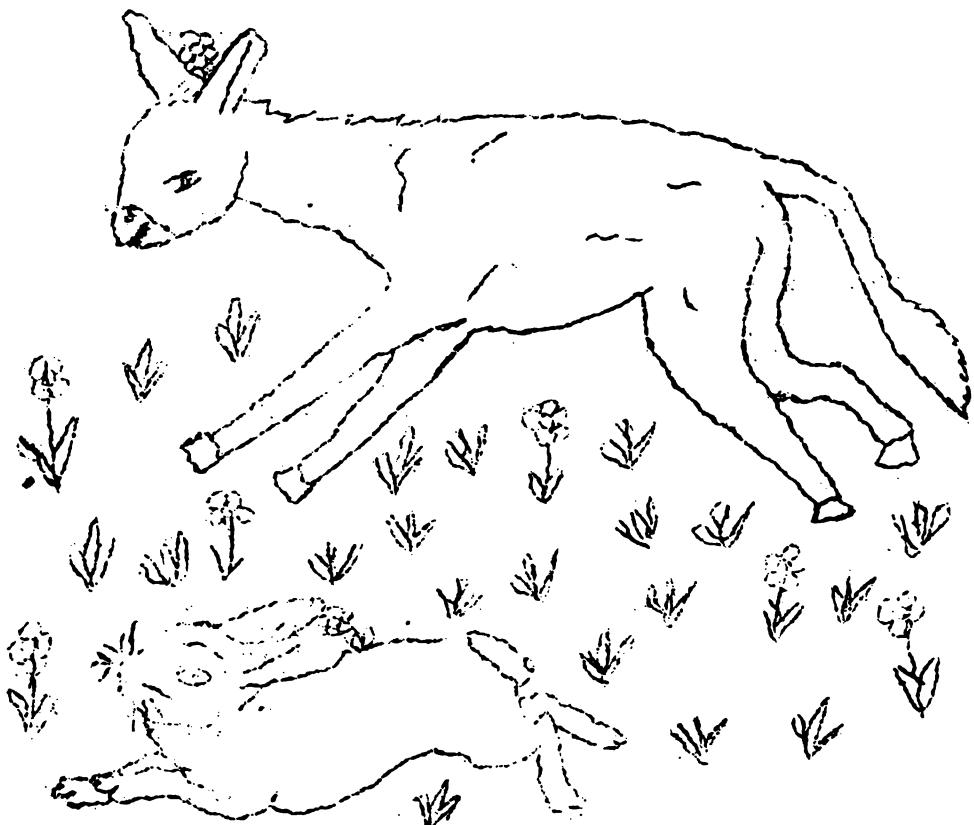

NE BURRU 'NE NE CJUA'A

'Na nu pa'a mi nzhodü 'na cjua'a cja !na t'e'e ja c'o mi cja o pjïñö c'o me mi c'angütjo. Me mi mäjä ne cjua'a ma nzhodü ejá c'o pjïñö. Xo mi cja na puncjü o ndäjnä c'o me ma zö'ö.

Cja nu ma c'uā cja 'na ndare c'ü mi bübü bëjxtjo cja c'e t'e'e ja 'c'o mi nzhodü, ya mi ts'ë ro zät'ä cja c'e ndare 'ma o chjëvi 'na bùrrü. Cjá nú mama ne cjua'a va xipji ne burru: &pje xo in cjague dya c'uā --- burru?. Ma co ya in böntjogue, dya xo in ñõnü, o &pje c'o in cja?.

Cjá nú ndünru ne burru o mama va cjava:

--Dya pjë rí cja dya in jandä ojtjo pjïñö ja c'o rí orü; rí sū'ü rgá c jogü a mbo'o, nangueje rí 'natsjë, ojtjo cjo rá mëbe.

Cjá nu ndünru ne cjua'a o mama: 'Ma in ne rí nzhodü a mbo'o ja c'o cja yo pjïñö yo me c'angütjo, chjädä rá më'ë, nangue xo ojtjo cjo rá ñagöbe 'ma rí nzhodügö nu.

Cjá nú mëvi, mi ña ma mëvi. Cjá nú mama c'e cjua'a o xipji c'e burru:

--Më'ë rá cjaví 'na ts'i puesta cjo ot'ü ra nijmi, c'ü ot'ü ra nijmi ra ndö'ö c'ü. 'Ma o zät'ävi ja c'o mi cja c'o pjïñö, ejá nú mbürü o ñõnüvi, nangueje mi sät'ä ne burru me o za'a na puncjü o pjïñö. Pero c'e cjua'a, dya nda o za'a na puncjü o pjïñö, ts'ë c'o o za'a. Cjá nú mama: -- Ya ró nijmitjogö.

Nu ne burru, mi sido mi sa'atjo c'o pjíñó, nguec'uã o ndõ'õ ne cjua'a. 'Ma o nijmi ne burru o xipji ne cjua'a:
---Më'ë xe rá cjaví 'na ts'ipuesta, më'ë rá cjuādivi cjo ot'ú ra zät'á
cjá c'e ndare nu ja rma ogó mi ndajme.

Nangue o mbeñe ne burru: "Ijx tá tōpü, nangue ró ñõnúgo na puncjú;
ne cjua'a ts'etjo c'o o za'a". Xo mbeñe ne burru, nangue dya vi nijmi
ne cjua'a, nguec'uã vi ndõpü, cjá nú ndünru ne cjua'a: "Më'ë", me xo
mi mäjävi ma eñevi c'u o ts'ipuesta. Cjá nú cjuādivi, ya mi ts'ë ro
zät'ávi cja c'e ndare, 'ma mo tunu ne burru, ne cjua'a dya ngõ'tbù
'ñijí, mi sido mi cjuādi. 'Ma o zät'á cja o squina c'e ndare, o ---
jñandü mi ojtjo c'e burru. 'Ma mo jñandü, jesta ma panü, mi cjacü ro
nangü c'e burru, pero dya cjá mi sö'õ ro nangü, nangue vi ñõnú na ---
puncjú, vi ndü'ü na puncjú o pjeme, ya ma fiüs'ütjo. C'e cjua'a 'ma o
jñandü va cjanu, me go tjezhe na puncjú, dya unú ngüénda que bëxtjo
mi bùbù c'e ndare, mi tjezhe, mi tjezhe. 'Nangü o zo'o ne cjua'a
cja ne ndare, ma o mbes'e ya me vi c'agü. 'Ma xo jñandá ne burru va
cjanu, xo tjezhe na puncjú, cjá nú tjezhe nza yejui.

Je va cjanu va nguarda ne cuento.

The rabbit and the burro decided to see who could eat the most. The
burro won. Then they decided to see who could run the fastest, and
because the burro had eaten so much he fell down. The rabbit laughed
so much that he fell into the river, and then the burro laughed.

Mazahua de San Cristóbal de Los Baños, Edo. de México.
July, 1984, Ixmiquilpan.

[Signature]